

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: .....

Cím: *Bpest élelmezési nyomorusága.*

Forrás: *Népszava*

Bp.

1915 III. 9.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

384.631

Hely

Idő

" 1915 "

Személy

Helyszám

Budapest élelmezési nyomorusága

A közigazgatási bizottság ülése. — A tanács beszámolója. — Vázsonyi bírálatja és indítványa.

A főváros élelmezési nyomorusága az utóbbi napokban már élelmezési botránnyá fajult. Drága pénzért, uzsoraáron is alig lehet megkapni a legszükségesebb élelmicikkeket. A megszorult emberek, sápadt proletárasszonyok, akiknek annak idején nem volt tőkéjük, hogy készleteket halmozhassanak föl lakásukon, kénytelenek órákig tülekedni, hogy hozzáférhessenek valamelyik elárusító helyhez és gyakran hiábavaló a várakozás és az öklöződés is.

Ez az állapot végre rákényszerítette a főváros tanácsát, hogy a nagy nyilvánosságnak megmondja az igazságot, megmondja hol és mi a hiba, ki a felelős érte és mit várhatunk a jövőre.

Az alábbi következő tudósítás — Bódy alpolgármester beszámolója és Vázsonyi hozzászólása — meglehetősen tájékoztatja a közönséget. Mind a két beszédnek az a tendenciája, hogy a felelősséget a fővárosi kormányzattól elhárítsa. Mi azonban a föltárt adatok alapján sem mentesíthetjük a tanácsot és a képviselő testületet a felelősségtől. Elfogadjuk az ő részükre mentésnek, hogy liszt azért nincs, mert tőlük független szállítási nehézségek voltak és mert a más célra fölhalmozott készletekből a főváros nem kapott kölcsön. De miért

vett a főváros 15.000 dísznöt? Azért, hogy engedje a zsir árát 5 koronáig és a husét is elérhetetlen magassáig emelkedni? És miért vett a város 15.000 métermázsa rizst és mikor akarja forgalomba hozni? Majd amikor 2 korona lesz egy kiló? És nem elég magas már a mostani 140 filléres ár? Hát burgonyából miért szerzett be csupán 270 vagon, amely mennyiségnek (napi 2 vagonjával áruelve) még ármérséklő hatása sem nagyon lesz. És miért nem szerzett be babot, amelyből volt elegendő készlet, amely könnyen eltartható és amelyre nagyon nagy szüksége van a szegényebb sorsu lakosságnak? És általában miért tartogatta a már beszerzett készleteket addig, amíg az uzsoraárak a lomnici csucs magasságáig emelkedtek?

Ezeket a kérdéseket — és még több más — joggal intézhetjük a városi kormányzathoz.

Vázsonyi Vilmosnak a közigazgatási bizottságban történt fölszólalásában sok kemény igazságot látunk fölcillanni; indítványa is alkalmas a tunya polgári lelkiismeret fölébresztésére, habár nem is megy el a szerintünk szükséges határig: a készletek hatósági kezelésbe vételéig és fejeként való szétosztásáig.

Bódy alpolgármester beszámolója.

1915.

Mit akart tenni a főváros?

A tanács — mondotta Bódy alpolgármester — még a múlt év október 6-án határozatot hozott, amely szerint a beállott rendkívüli viszonyok következtében a közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében fölhatalmazza a közlelmezési ügyosztályt, hogy 300.000 métermázsa búzát és rozst, 50.000 métermázsa árpát, 20.000 métermázsa tengerit, 5000 métermázsa rizst, 30.000 métermázsa burgonyát, 10.000 kilogram gyermektáplisztet, 3000 darab vágómarhát és 10.000 darab sertést vásároljon. Erre a célra a tanács a kormány jóváhagyása mellett *17 millió koronát* engedélyez. Megindultak az intézkedések a gabonára nézve a kormány támogatása mellett. A kormány ebben a tekintetben oly irányban intézkedett, hogy a Romániából beszerzendő gabonából a fővárosnak is biztosítja a megfelelő és szükséges mennyiséget. Január elején a kormány a 300.000 métermázsa mennyiséget oda módosította, hogy csak 200.000 métermázst fog a főváros részére juttatni, viszont a hiányzó 100.000 métermázsa pótlására 250.000 métermázsa tengerit ad a fővárosnak. Összesen tehát 450.000 métermázsa volt az a mennyiség, ami kenyérmag és tengeri alakjában a főváros lakosságának rendelkezésére állott volna. Ha ennek egy része kellő időben beérkezett volna, akkor még átmenetileg sem lettek volna bajok. Így is körülbelül négy hét óta a főváros látja el a pékeket megfelelő (?) lisztmennyiséggel,

Mennyi liszt van a fővárosban?

Ismertette ezután a polgármester a főváros területén történt *lisztösszeírás* eredményét nagy

vonásokban. *Eszelint nazlartásokban* métermázsa liszt van, üzletekben és intézetekben 17.948 métermázsa, *malmokban 285.349 métermázsa, közraktárakban 86.657 métermázsa, vasut- és hajóállomásokon 29.750 métermázsa.* Ez az utóbbi tétel az, amelynek tekintetében a kormány fölhatalmazást adott a fővárosnak, hogy ezt a maga részére lefoglalhatja. *Összesen tehát 486.000 métermázsa liszt van beraktározva Budapesten.* Ezzel szemben a szükséglet, fejeként 6 kilogramot véve, augusztus 10-ig számítva, 300.000 métermázsa, vagyis *a rendelkezésre álló mennyiségből bőven kitelik a főváros ellátása.* A bajok onnan származnak, hogy nem lehet és nem lehetett rendszeren fölhozni a gabonát. Tegnapelőtt értekezlet volt és ott a szakközögek kijelentették, hogy minden emberfölöttit elkövetnek, hogy a főváros a maga gabonamennyiségét megkapja. Figyelembe kell azonban venni, hogy *azok, akiktől rekviráltak, nincsenek a legjobb akarattal a főváros iránt.*

Mit tett a főváros?

Március 1-től 7-ig 20.940 métermázsa lisztet szolgáltatott és utalványoztak a főváros köz-élelmezési ügyosztályában, ami havi 80.000 métermázsanak felel meg. A főváros tehát megtett mindent. A kenyérliszt, amit rendelkezésre bocsátott, buza- és tengeri- és buza- és árpalisztkeverékből állott, összesen 14.600 métermázsa. Főzölisztet, amely 70 százaléka árpa- és 30 százaléka buzalisztet, 741 métermázsat, nulláslisztet — finomsüteményre valót — 398 métermázsat, buzadarát 65 métermázsat, tengeri-lisztet 9689 métermázsat.

Ebből is látszik — ugymond —, hogy *a főváros minden irányban megtette kötelességét.*

A termés azonban az idén oly kicsi volt, a szükséglet pedig oly nagy, hogy a közönségnek belel nyugodnia abba, hogy nem tisztán gabonaszertet fog kapni. Kukoricalisztet kell a közönséghez juttatni és a főváros tanácsa megfelelő recepteket is bocsát a közönség rendelkezésére, hogy e lisztből miféle ételek készíthetők. Hozzájárul ehhez, hogy a kenyérgyár az eddigi 300.000 kg. helyett rövid időn belül 300.000 kg. kenyéret fog készíteni, amely többletet úgy érte el, hogy beszüntette a fehérsütemény készítését. Mivel a rekvirálók kilátásba helyezték, hogy mindent elkövetnek, hogy egy-két héten belül a szükséges gabonamennyiség ideérkezzen, bejelenté az alpolgármester azt is, hogy a főváros erre az időre úgy el van látva mindenféle élelmiszerral, hogy *semmiféle fönnakadás nem fog bekövetkezni.* Minden intézkedés megtörtént még arra is, hogy akinek a kitalalványozott liszt nem elég, mert vannak üzemek, amelyeknek több a szükségletük, azok többet kaphatnak. Kéri, hogy a bejelentéseket megkapják tudomásul. Aggodalomra egyáltalában

nincs ok.

A *rizskészlet* beszerzésénél tulmentek a fölhatalmazáson, mert 5000 métermázsa helyett 15.000-et szereztek be. A mai napon megkezdtek a *burgonya-árusítást* és naponkint 2 vagont adnak el. Mivel 270 vagon van, ez 2—3 hónapig elég lesz. *Gyermektápszerről* is gondoskodtak arra az esetre, ha a tejszolgáltatás terén állnának be nehézségek. A tejkérdésben e pillanatban nincs ok aggodalomra és áremelésre sem.

A *3000 vágómarhából* a főváros eddig kétezret beszerzett, körülbelül *15.000 darab sertése* van, amit 20.000-re akarnak fölszaporítani és ha szükség lesz, ezeket piacra bocsátják.

A bizottság helyeslőleg vette tudomásul az alpolgármester fejtegetéseit, amelyekre Vázsonyi Vilmos reflektált.

Vázsonyi Vilmos beszéde.

Ki felelős a mulasztásokért?

Az alpolgármester beszámolójához Vázsonyi Vilmos szolt hozzá. Azzal kezdte, hogy szerinte *főlöseges munkát* végez az, aki e pillanatban *a felelősség* kérdésével akar foglalkozni, mert ebből ugyan egy kilogram lisztet sem tud teremteni. Rá kell azonban mutatni bizonyos dolgokra, már csak azért is, mert a közvéleményt ez a kérdés nagyon foglalkoztatja. Neki mindenről tudomása volt, amit az alpolgármester a bizottság előtt elmondott. Legföljebb azért érheti a tanácsot szemrehányás, hogy ezeket az adatokat már régebben nem közölte a nyilvánossággal, mert a közléssel sok alaptalan vádnak elejét vette volna. Kellő előrelátás hiányáról nem lehet szó, sőt megnyugtató volt, hogy a tanács már október elején mindent megtett a beszerzés előkészítésére.

Homályos és tisztázatlan előtte az a kérdés, miért szereztek be október óta azt a szükségletet és *kit terhel ezért a felelősség.* Nem előtte kell azt tisztázni, mert *ő tudja*, hanem a közönség előtt. Nem akar indokot keresni, de nélkülözi, hogy az akták közül hiányoznak a főváros élelmezésére vonatkozó összes fölterjesztései, hiányoznak azok a fölterjesztések is, amelyeket *a kényszerrekvirálás a maximális áraknak időben való megállapítása és a rekvirálásnak az egész országra való kiterjesztése ügyében intézett a kormányhoz.* A közlélemzés kérdése háborus időkben igen kis részben tartozik a helyi hatóságok hatáskörébe, mert ez *országos kérdés*, amit a kormánynak kell intéznie. Így van ez mindeniütt a velünk szövetségben álló Németországban is. A kormánynak kötelessége a készleteknek az egész országban való aránylagos elosztása. Különösen kormányszati kötelesség ez akkor, amikor a rekvi-

rálás életbe lépett, mert csakis a kormánynak áll hatalmában, hogy akaratát keresztül is vigye.

Értéktelen intézkedések.

Megállapítja, hogy *az országban a készletek kényszerfölvétele máig sem történt meg*, dacára, hogy a főváros közigazgatási bizottsága legutóbbi üléséből ez ügyben sürgős fölterjesztést intézett a kormányhoz. A Budapestre vonatkozó kényszerfölvétel magában véve semmit sem ér. A rekvirálásnak csak akkor van értéke, ha nem az emberek tetszésére bízzák a rekvirált mennyiségek beszolgáltatását, ha-

nem ha *az egész országra vonatkozik és szigoruan keresztül is hajtják* és aki a rekvirálást megtagadja, nemcsak közmegvetésben részesül, hanem anyagi hátrányban is, amennyiben *elkobozzák készleteit.* A szakértők azt hiszik, hogy az országban ma is van még mintegy másfél millió métermázsa gabona, amit nem rekviráltak. Kacagató, hogy ily körülmények között mi sirámokat hangoztatunk itt, hogy *egy kiló lisztet nem lehet kapni a fővárosban és az országban másfél millió métermázsanál több gabona hever.*

Kivitték a gabonánkat. Függesszék föl a behozatali vámokat!

A kormány kiviteli engedélyt adott gabonára. Helytelen dolog volt ez, mert lehetetlen, hogy valaki kiviteli engedélyt adjon, amíg nem tudja, miye van, vagyis mielőtt az összeírást elrendelték volna. A készleteket azonban mai napig sem állapították meg. Enélkül pedig *kiviteli engedélyt igazán nem lett volna szabad adni*, mert például a korpára adott kiviteli engedély nagyon érezhető, mert a korpa hiányát a tejtermelés nagyon megérzi. *A behozatali vámok fölfüggesztésének kérdése* az idők folyamán szinte kibővült. Most már nemcsak Románia felé kell fölfüggeszteni a vámokat, hanem *a háboru tartamára általában minden élelmicikkre vonatkozó behozatali vámot, tilalmat föl kell függeszteni.* Mert most nem ismerhetünk el semmiféle magánérdeket, amelyet a fölfüggesztések folytán sérelem érne. Akármennyi élelmiszert hoznak most Magyarországra, az mind megtalálja a maga piacát.

A budapesti készletek. Miért nem kölcsönöz a kormány?

Kérdés, vajjon az a tilalom, amelyet a lapokhoz intéztek arra vonatkozólag, hogy a rekvirálás adatai nem közölhetők, érinti-e azon adatokat is, amelyek a főváros területén fölvevett készletekre vonatkoznak...

Bárczy polgármester: Ez az összeírás nem

rekvirálás céljából történt!

Vázsonyi: Ha a hadviselés érdekeibe nem ütközött, hogy egyes lapok úgy írjanak, mintha éhínség volna Budapesten ugyanakkor, amidőn a kávéházakban csak úgy ropogtatják a kifliket, még kevésbé ütközhetik a hadviselés érdekeibe az éhínség cáfolatára szolgáló adatok közzététele. A cenzura intézményét általában perhorreszkálom, de ha van, akkor ezen a téren is bizonyos demokráciát, egyenlőséget várok. A szeleelőlyukak vagy mind nyitva legyenek, vagy mind be legyenek téve. De hogy az egyik felén mindent lehessen csinálni, a másik felén pedig semmit sem, a hadviselés érdekeinek ilyen szempontból való kezelését igen különösnek tartom. Fura dolog, hogy amidőn Budapesten malmokban és közraktárakban 371.000 métermázsza liszt van fölhalmozva, csak rövid ideig, egy hétig átmenetileg nem tud mindenki lisztet jutni. Csak szállítási nehézségekről van szó, a kormány maga garantálja, hogy a mennyiségek rövid idő múlva megérkeznek, katonai célokra az említett 371.000 métermázsza van fölhalmozva és ilyen körülmények között a hatalmas készlethöz a főváros lakossága javára nem lehet 50.000 métermázsát kölcsön venni a kormány garanciája mellett?! A hadügyi kormánynak, amely rövid időre kölcsönözne nekünk a szükséges lisztet, mindig módjában áll a részére szükséges mennyiséget fölhozatni. Fölhozok egy esetet: Ujvidékről egy nagy gabonacég nem tudja fölhozatni készletét Budapestre, mert a katonai hatóság nem engedi, hogy Ujvidéken a hajóra rakodni lehessen. Tudnunk kell mindezt, hogy láthassuk, kik okozzák a nehézségeket. A hadviselésnek semmiféle érdeke nem tilthatja meg, hogy midőn az említett óriási lisztkészlet van fölhalmozva, átmenetileg rövid időre, másfél vagy két hétre a kormány kezessége mellett 50-60 ezer métermázsát kölcsön kaphasson. Tehát apró, kicsinyes dolgok akadályozzák az átmeneti nehézségek elhárítását.

A magánosok készletei.

Magánháztartásokban állítólag 66.000 métermázsza liszt van fölhalmozva. Ez a mennyiség megfelel — valamivel több is — Budapest egyhavi szükségletének. Szerintem a magánházak-

ban levő lisztmennyiség még ennél is több. Mi volt az oka, hogy ekkora mennyiséget fölhalmoztak? Szerintem nem az, mintha attól féltek volna, hogy nem lesz liszt, hanem attól tartva, hogy éppen ott nem lesz, ahol legjobban van rá szükség és nem lesz arányosan szétosztva. Az volna helyes, hogy az, aki vagyoni helyzeténél fogva könnyebben jutott lisztet és nagyobb mennyiség van nála fölhalmozva, átengedne a szegényebb sorsú lakosoknak bizonyos részt. Ha egyesek tetemes készleteket gyűjtenek, mások meg nem jutnak kis készlethez sem, nem látok más megoldást, mint az utalványozási rendszert.

Indítványok:

Kényszerfölvétel, szabad behozatal!

Az elmondottakból most levonom a konzekvenciát — folytatta Vázsonyi.

Tisztelettel kérem multkori határozatunknak megismétlését, amely a készletek kényszerfölvételére vonatkozik, az egész országra nézve.

Minthogy az a gyanu lappang, hogy az országban még mindig vannak elrejtve gabona készletek, a rekvirálásnak kényszer alapján szigoruan kell történnie, olyan módon: A kormány záros határidőt szabjon, amely alatt mindazok, akik készleteiket az eddigi rekvirálásnál elhallgatták, még pótlólag bejelenthetik és így minden büntetéstől és zaklatástól mekúlnak. Azokat pedig, akik a kitűzött határidő alatt titkos készleteiket nem jelentik be, nemcsak büntetik, hanem elrejtett gabona mennyiségüktől is megfosztják, minden kártérítésre való igény nélkül. Amennyiben a rendszeres közigazgatás ezen föladatok elvégzésére elégtelen volna, igénybe vehetők a készletek kiderítésére az e téren már jártassággal bíró pénzügyőrök.

Kérjük továbbá, hogy: A háboru tartama alatt az összes élelmicikkekre vonatkozólag függetessenek föl a behozatali vámok, illetve a behozatali tilalmak.

Teljesen méltányolván a hadviselés érdekeiért, kérjük a kormányt, hogy átmenetileg a főváros álló nehézségei elhárítására, kölcsönképen adasson lisztet a katonai célokra Budapesten fölhalmozott óriási készletekből.

Ki a parazitákkal!

Hogy egyoldalusággal ne vádoltassam, ráterek ama közvetítőkre is, akik állítólag vizsgáléseiket követték el és az inséget előidézték. Ezek azok a kis apró exisztenciák, akiket a háboru sodort hazájukból a fővárosba, ahol kis panamácskáikat kezdték üzni. Ha ezek okozták a liszthiányt, egyetértünk azt hiszem abban, hogy amennyiben ezek vendégekként tartózkodnak Budapesten, a főváros területéről eltávolíttassanak.

Elfogadják.

Az indítványokat a bizottság nagy helyesléssel elfogadta, valamint Feleki Bélának azt a javaslatát is, hogy a fővárost a lisztellátás helyes elintézése és ellenőrzése érdekében alkerületekre osszák föl.

*

A „Budapesti Tudósító“ jelenti: Hirlapi közlések és egyesek nyilatkozatai nyomán az a hir terjedt el, hogy a földmivelésügyi miniszterium a mult évi októberben arra vállalt kötelezettséget, hogy a főváros részére nagyobb mennyiségű gabonát közvetlenül szerez be, ezt a kötelező ígértét nem váltotta be és ez az oka a közlélmzési zavaroknak. A földmivelésügyi miniszterium a főváros illetékes tényezőivel együtt most a „Budapesti Tudósító“ utján azt közli, hogy ez a hir ebben a formában téves. A földmivelésügyi miniszterium ígértét, hogy a fővárosi hatóságoknak a készletek megszerzésében a vásárlások közvetítésével is a legnagyobb készséggel segítségére lesz és a rekvirált mennyiségekből elsősorban a főváros részére engedi át a készleteket, be is váltotta és ha ennek ellenére a kívánatos eredmény elhárithatatlan okokból eddig nem felelhetett meg a várakozásoknak, abban sem a földmivelésügyi miniszterium sem a főváros nem hibás. Mind a két hatóságtól távol áll a szándék, hogy e kérdésben a felelősséget a másokra tolja és bünbakot keresen és továbbra is vállvetett, egyetértő eljárással iparkodnak a közlélmzés ügyét szolgálni.